

הקנוניה

האחרונה

על עונשו, אבל הפרסטיגיה שלו היתה נשמרת על ידי סילוק כל יריביו שתמכו במסקנות ועדות השבעה. אחרי מספר חדשים, אפשר היה להחזיר את בן-גוריון לראשות הממשלה.

היה זה רעיון מזהיר — אבל הוא נולד מת. איש לא התלהב ממנו.

לאחר מכן רקם שפירא רעיון שני: לי הקים ממשלה זמנית בראשות אשכול, בה יכהן בן-גוריון כשר-הבטחון. ממשלה זו תכהן מספר חדשים, עד גמר משפט אייכמן, ואז תתפטר ובן-גוריון יחזור לראשות הממשלה.

גם הפעם היתה זאת קנוניה נחמדה. היא יכלה לתת מוצא למפ"ם, שהתחילה שלא להיכנס לממשלה בראשות בן-גוריון. היא היתה מענישה את בן-גוריון, שהיה דומה לתלמיד העומד במשך שעה אחת בפניה. אבל כוחו של בן-גוריון לא היה נפגע במאומה: כשר-הבטחון היה מטיל את חתימתו על אשכול, שכבר הוכיח את עצמו כעבד הנרצץ.

יתכן שהרעיון היה מתקבל מיד, לולא דרשה מפא"י להגביל את כהונת הממשלה לכמה חודשים. מפ"ם לא יכלה להסכים לכך, תבעה כי ממשלת אשכול תכהן עד תום כהונת הכנסת הנוכחית. בעוד שנתים וחצי, לכך לא הסכים בן-גוריון עצמו.

★ ★ ★ אופק הפחדים

כל זאת לא מת הרעיון לחלוטין. אומנם הוגשו שש הצעות חוקי-בחינות לכנסת, הועברו לדעתה. אך כל עוד רות מונחת שם, יכולה כל מפלגה לחזור בה.

חלק מראשי מפא"י תבע לקבל את הצעת הד"ר עם התיקון המפ"מי, להקים ממשלת אשכול בהשתתפות בן-גוריון כשר-הבטחון. הם הזכירו כי יוסף טסאלין שלט בברית המועצות במשך שנים ארוכות, מבלי להשתתף כלל לממשלה. ממשלה שיש בה רוב מפלגה. כל עוד שולט בן-גוריון במוסד זה, יכול הוא לכהן את הממשלה גם מבלי לשבת בה. אם יהיה נוכח בישיבותיה, כשר-הבטחון, יהיה הוא ראש-הממשלה המעשי. בן-גוריון עצמו עדיין לא נטה לכך. נערי חצרו — פרס, אלמוגי, גוברין, יחד עם דיין ואבן, שברחו מעסקי-הבנייה החקלאיים

כמה מראשי המפלגות בישראל הר- ישו השבוע כמו נהג של מכונת אשר גלגלה מסתובבים באוויר. כל כישורם לא הועיל כדי להזיז את המכונת קדימה. במשך 13 שנה התנהלה מדינת ישראל באמצעות קנוניות מפלגתיות. נסיון מר שך זה, גיבש כאן כמה מן הכישורונות המעולים ביותר המצויים בעולם בשטח זה. נקטנים למדו כי כימקט ואין מצב שאי אפשר להתגבר עליו באמצעות קנוניה חש- אית, הנרקמת בחדרים-חדרים. במקומימכר של קנוניות אלה נמכרו זכויות-האזרה, נקבעה מדיניות המדינה, חולק שלל חקצי ביה.

והנה, בצורה מיסטרית שאיש לא עמד על מהותה, השתנה המצב. הקנוניות המפול- פלות ביותר, שכל עסקן ישראלי היה מת- גאה בהן, עלו בתוהו. המקוה-המימכר נמ- שך, אך התנהל בחל הריק, ללא תוצאות. הרעיונות המסובכים, שגובשו בחדרים-חדרים, רחוק מאור השמש בוזבוזו לריק.

זה היה הלחץ העיקרי של השבוע ה-25 של פרשת-לבון: עבר זמנו של הקנוניות.

★ ★ ★ כמו ירד בפניה

כל שמצב זה הגיע בדיוק בשעה שמיטב עסקני ישראל המציאו את ה- קנוניות המפולגות ביותר של חייהם. בראש המאמץ עמדו שלושה עסקנים: לוי אשכול, משה חיים שפירא ופנחס רוזן. הם התחרו על המצאת הקנוניה המוצלחת ביותר.

היוזמה היתה בידי שפירא. העסקן הדתי- לאומי לא רצה בבחירות. משום-מה החליט כי תקופת אייכמן אינה מתאימה למערכת תעמולה. כי אייכמן עלול לגלות דברים שי ייקרו לראשי הסוכנות היהודית בימי ה- שואה — ובכללם כמה ממנהיגי הדתים. על כן החליט שפירא שיש למצוא מוצא שהיה מבוסס על העיקרון: יש להעניש את בן-גוריון, מבלי לגזול ממנו את השלטון המעשי. רעיונו הראשון היה מזהיר: הקוא- ליציה הנוכחית תישאר על כנה, אך כל השרים ללא יוצא מן הכלל, יוחלפו. לא רק בן-גוריון יודח מן הממשלה, אלא גם אשכול, דיין בנטוב בן-הארון, שפירא עצמו וכל היתר.

בצורה זו אפשר היה להשביע את הארי ולשמור על הכבשה. בן-גוריון היה בא

המערכת בהאשינגטון וראש עיריית-ברלין הסוציאליסטי, וילי בראנד. אדגואר עצמו יסע לאמריקה באביב הקרוב וירצה שם, גם הוא, על ענייני אייכמן.

לכל זה אין ערך, אם ממשלת ישראל לא תשתף פעולה. על כן החלו הגרמנים, ביסודיות האופיינית לגזע-אדונים זה, לעמוד על המחיר.

"כור" — **ידידים גרמניים.** כספי השילומים נוצלו למעשה במלואם. אחרי ש- ישראל כבר הוזימה סחורות על כל עודף הכסף המגיע לה. ישראל רוצה עתה ל- השיג מילתה ואשראי. עניין זה הועבר ל- בנק הפיתוח הגרמני.

חשובה עוד יותר החזירה הכלכלית השק- טה של גרמניה למשק הישראלי — הפותחת דף חדש בתולדות המדינה. הבנק המסעי- השיתופי בפראנקפורט, שהוא בעל גזן סו- ציאליסטי, כבר רכש מניות מבוכרות של חברת כור ההסתדרותית, בסך 1.3 מיליון דולר. הבנק אינו מתכוון להחזיק בהן, אלא להעבירן לגרמנים גרמנים אחרים, שאינם קשורים דחאק בציבור הפועלים. הבנק מת- כהן גם לרכוש מניות גוספות של כור, ושל מפעלים הסתדרותיים או ממשלתיים אחרים.

עד כה לא שמע ציבור הפועלים הישראלי על עיסקה זו, שהעבירה חלק מרכושו לידי ההון הגדול הגרמני. לא ברור אם פנחס לבון היה שותף לקנוניה זו, או ש- התנהלה מאחורי גבו.

לא רק המשק ההסתדרותי מעניין את ההון הגרמני. בנק גרמני אחר גייס 12 מיליון מארקס, העמידם לרשות חברות ישראליות מסוימות — בנייהן בולטת ב- עיקר חברת רסקו, המסונפת למפלגה ה- פרוגרסיבית.

חידוש המגע. כך נוצר מצב שהוא כימקט פאראדוכסלי.

מצד אחד יכולה ישראל למכור את זכר השואה (ליתר דיוק: את האזכורתה בצורה שאינה נוחה לממשלת בון). מצד שני מו- תחת עיסקה זו את שערי המשק הישראלי בפני אותם המוסדות הכלכליים הגרמנים שמילאו תפקיד מרכזי בשואה, כאשר הקימו סניפים למפעליהם במחנות-ההשמדה והעבי- דו עד מות את האסירים היהודיים, לפני שהועברו לתארי-הגאונים.

חזירת ההון האמריקאי לישראל נעשתה, בדרך כלל, תחת שלטים יהודיים. מבחינת הרעיון הציוני, ראו רבים חיוב בהעברת מפעלים ישראליים לבעלות חברות יהודיות- אמריקאיות. אולם חזירת ההון הגרמני מה- קיימת ללא קשרות כזה. כי במידה שהיו פעם מנהלים יהודיים לחברות הגרמניות, הם נשלחו — בעזרת הבעלים הנוכחיים — לאושוויץ ולברגן-בלזן.

הפזורה האיש הבלתי זוכן

זה עתה נרגעה בארצות-הברית הסערה שהתעוררה אחרי שדויד בן-גוריון אמר כי קונגרס הציוני כי מי שגר בפזורה, אין לו אלוה. בפעם האחרונה טען ביגיי כי לא הובן כראוי, וכי צייטט את הפסוק מן התלמוד מבלי להזהרות עמו.

לפתע הופיעה בוושינגטון פוסט ידיעה מרגיזה עוד יותר. בתעודה של התאחדות עולי אמריקה בישראל, שנתקיימה לפני מספר ימים, מתח ביגיי ביקורת חריפה על בתי-הכנסת של יהודי אמריקה. בארצות-הברית קשורים רוב בתי-הכנסת (כמו רוב הכנסיות) בפעילות חברתית ענפה, מקיימים מועדוני-נוער, מסיבות-ריקודים ואף ברי- כות-שחייה, כדי למשוך את בני הקהילה למקום, ולהתחרות בבילויים פחות מוסריים. בהצביעו על עובדה זו, טען ראש-הממשלה כי פרט לפלג האורתודוקסי "אין לבתי הכנסת שום ערך דתי, אלא חברתי."

"נדהג נפסד." התגובות באמריקה היו גמרצות ונרגזות. קורא נוצרי פנה במכתב לעיתון, תבע כי משרד-החוץ האמריקאי ימ- זה רשמית באונוי ממשלת ישראל וישים קץ אחת ולתמיד. לנדהג הניפסד וחסר- התקדים ביחסים הבינלאומיים, שלפיו מר- שה לעצמו מדינאי זר להביע דעות על ענייני הדת של אורחי מדינה אחרת.

הודתה כתבת דבר החיננית בארצות-הברית, חנה זמר: "ההערות של ראש- הממשלה באו כגורם מחמיר מאוד את הי- חסים (בין ישראל ויהודי ארצות-הברית), עד כי חוגים מדיניים אמריקאיים התחילו לשים לב לדבר."

הפיתרון הצפוי: הודעה של ראש-הממ- שלה כי לא הובן כראוי.

העם אטירה בטחונים

אחת התוצאות של פרשת-לבון היא שעני- ייגייטחון שוב אינם זוכים במדינה לא- מון עיוור. שני הצדדים בפרשה האשימו זה את זה כי עוררו בשנת 1954 באופן מלאכותי מתיחות בגבולות, כדי לרכוש את לב קציני צה"ל. סיבעי הוא, על כן, כי אורחי ישראל מסתכלים בידענות בטחו- ניות בעיניים חדשות.

השבוע ירד עליהם שפע של ידיעות כאלה. אישם בישראל ערך תימרון גדול של צנחנים (ראה עמודים 16-17). מיד לאחר מכן הועזקו אורחים רבים מבתיהם לצורך תרגיל של קריאות-סמך למילואים. אין ספק כי אלה תימרונים חשובים ביותר. אולם העיתוי היה בלתי-מוצלח מבחי- נה ציבורית. אחרי מה שקרה בשבועות האחרונים, ובשעה שהמאבק המפא"י למי- ניעת בחירות חדשות הגיע לשיאו הדרג- מתי, התגנב ללב כמה אורחים הח- שד הבלתי-מוצלח כי מישוה מעוניין לייצר באופן מלאכותי "אווירה בטחונית" לסובת ראש-הממשלה ונערי-חצרו.

הכריו אלוף-מישנה יוסף גבע, אלוף פ" קוד המרכז: מטרת התרגיל היא, בין הש- אר, "למנוע התרופפות המתח בלב האורח..."

משיכת כתמים. אותה חשדנות מ- ויקה אך מובנת קיבלה את פניהן של ידיעות אחרות, שמילאו השבוע את עמודי העיתונות. בין השאר:

- ידיעות על מתיחות חדשה בגבול הצפוני, תוך חילופי-אש, אחרי תקופה ארו- כה של שקט.
- ידיעות על מסירת מסוויקרב סוב- ייסיים מדגם מיג לצבאות רעים ועיראק.
- ידיעות כי אישים מסוימים בצמרת המדינה מבאים לחידוש יחסי-האיבה בין ישראל ושכנותיה, בעוד שנתיים.
- בתקופה אחרת, היו כי ידיעות האלה יחד יוצרת במדינה אווירה של מתיחות, בתוספת קריאות נלהבות למלחמה-מונעת. בפברואר 1961 הן נתקבלו במשיכת- כתמים.

יחסי חוץ ון הכבשן אל הכור

"מה שישאל עושה לנו — זו סחיטה!" אמר לא מכבר עסקן מערב-גרמני חשוב, בשיתח שלא נועדה לפירסום. "בכל פעם שהיא רוצה בכסף, היא מוציאה את זנחת" הנאצים מן המגירה. היא יודעת היטב ש- אנחנו זקוקים לדתקה-קל אוהדת בעולם, וכי איננו יכולים להרשות לעצמנו מעי- פרסומת ישראלי שישניא את גרמניה בעולם. אותו עסקן, אינו הגרמני היחיד המאמין בלב שלם כי ישראל חססה את אייכמן אך ורק כדי לסתום כסף מן הגרמנים המיסכנים. הגרמנים יודעים כי ממשלת ישראל יכולה להרחיב או לצמצם את משפט אייכמן כרצו- נה, לפרסם או לגנוז פרטים מעדות האני- שים העלולים להזיק לצמרת השלטון בבון. מאחר שישאל העניקה את זכויות-הסלבוניה הבלעדית לחברה אחת שאינה מן הגדולות, וחברה זו כפופה לצנזורה בלתי-רשמית מצד ממשלת ישראל, יכולה ישראל גם ל- כחן את ההשפעה על דעת-הקהל באמריקה.

מוכן שמצב זה מקנה לישראל עמדת- מיקוח חזקה מאוד כלפי ממשלת בון. בהת- קרב הסכם-השילומים לסופו, זה חשוב.

גזע האדונים מתמקח. קונרד אוני- ואר, ראש ממשלת גרמניה המערבית, כלל אינו משתדל להסתיר את הקשר בין המש- פט לבין הכסף הגרמני. במסיבת-עתונאים שקיים השבוע בבון, לקראת משפט אייכמן, אמר שהוא סומך על ממשלת ישראל שלא תנצל את המשפט לתעמולה נגד גרמניה, והזכיר בהקשר זה את פגישתו עם דויד בן-גוריון בארצות-הברית. באותה פגישה דובר, לפי טענת בן-גוריון, על מתן ההחאה גרמנית בסך 500 מיליון דולאר לישראל.

בנתיים משתדל אדגואר להבטיח את אגפיו, על ידי שינוי מספר רב של מנהי- גים גרמנים למסעיה-הסברה בארצות-הברית. כל הנואמים האלה הפכו את משפט אייכמן לנושאם העיקרי. ביניהם שגריר גרמניה

- התלוצץ עסקן הסתדרותי: "בקרוב תשנה כור את שמה לכבשן."
- יהדות אמריקה מפולגת לשלושה פל- גים עיקריים: האורתודוקסים (המקבילים לכל גזחי החרדים בארץ), השמרנים (שהם מתנים יותר) והרפורמטיים.

אסיפת חוג הצעירים של מפא"י בת"א